

Interventni zakon za vse! – Naj bodo ukrepi ob izbruhu novega koronavirusa v dobro vseh

Izbruh okužb z novim koronavirusom SARS-CoV-2 (bolezen, ki jo povzroča, se imenuje COVID-19) se je v zadnjih tednih razširil po vsem svetu in je močno prisoten tudi že v Evropi. Ob zavedanju, da gre seveda za izjemno resno zadevo, ki ima več negativnih posledic, vseeno ne smemo dopustiti, da se vse skupaj sprevrže v priročen izgovor za širjenje strahu, neobvladljivo paniko in nepotrebno strašenje ljudi. Vse to namreč ne pomaga, temveč razmere kvečjemu samo še poslabšuje.

So pa jasno vidne marsikatero negativne posledice, ki jih izbruh novega koronavirusa prinaša za delavke in delavce. Ne le za tiste, ki zbolijo, temveč tudi za vse tiste, ki so zaradi omejitev nekaterih aktivnosti (dogodkov, potovanj, srečanj) posredno ali neposredno prizadeti.

Naša in mnoge druge vlade omenjeno »škodo« prikazujejo predvsem v obliki grožnje gospodarski rasti, saj v kapitalizmu kjer »razvoj« ali »uspeh« v glavnem merimo v bruto domačem proizvodu (BDP), očitno najbolj šteje ustvarjen (ali izgubljen) dobiček. Od politikov pa na žalost še nismo slišali, da ima izbruh virusa lahko negativne posledice tudi za ekonomsko ter socialno stanje ljudi. In nesporno jih ima!

Vlada RS sicer pripravlja interventne ukrepe, pri tem pa se v Sindikatu Mladi plus sprašujemo predvsem, ali je odziv različnih odločevalcev (tako na nacionalni kot na evropski ravni) resnično usmerjena v dobrobit ljudi.

Zakon o interventnem ukrepu delnega povračila nadomestila plače

Vlada je določila besedilo Predloga Zakona o interventnem ukrepu delnega povračila nadomestila plače in ga po nujnem postopku poslala v obravnavo v državni zbor.

Novica je dostopna tudi na vladini [spletni strani](#), namen zakona pa je predvsem »prispevati k ohranitvi delovnih mest v podjetjih, ki poslujejo v prizadetih panogah, in bo dosežena z ukrepom delnega povračila izplačanih nadomestil plače delavcem pri delodajalcih, ki delavcem začasno ne morejo zagotavljati dela ter izpolnjujejo pogoje iz tega zakona.«

Seveda podpiramo prizadevanja o nadomeščanju izgube plač, vendar pa smo pri tem seveda priča klasičnemu diskurzu, ki prevladuje v naši družbi in pravi, da je treba zagotoviti okrevanje gospodarstva, spodbuditi gospodarsko rast in pomagati predvsem gospodarstvu. Žal vse premalokrat razumemo, da je to mogoče samo, če pomagamo prav delavkam in delavcem. Ne smemo torej pristati na to, da naj gre samo za pomoč gospodarstvu in delodajalcem, ampak je nujno, da gre tudi za pomoč delavkam in delavcem (lahko sicer tudi prek delnih povračil izplačanih nadomestil plač). Na Sindikatu Mladi plus želimo jasno sporočiti, da posledice trenutne pandemije nosijo predvsem ljudje, delavke in delavci, zato bi morali biti ukrepi usmerjeni v konkretno pomoč njim. Končni cilj naj ne bo gospodarsko okrevanje, od katerega delavke in delavci pogosto nimamo prav veliko, ampak to, da gospodarska rast pozitivno vpliva predvsem na naša življenja.

Pomanjkljivosti zakona

Pri komentiranju zakona smo sodelovali tudi Sindikat Mladi plus in Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, ki smo poskušali oblikovati bolj celosten zakon, s katerim bi pomagali večjemu številu delavk in delavcev ter izboljšali učinkovitost zakona. Žal nismo bili uspešni v vseh pogledih.

Gre predvsem za zakon Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ), ki z njim naslavlja zgolj ozek krog delodajalcev, predvsem tiste v zasebnem sektorju.

Problematično je tudi to, da gre zgolj za zakon enega ministrstva, medtem, ko ni jasno, ali bo vlada pripravila več drugih interventnih zakonov oziroma ali bo to naredilo vsako ministrstvo za svoje področje. **Pozivamo torej, da vlada kot celota, z vsemi ministristvi vred, pripravi ukrepe na vseh področjih, ki so zaradi širitve virusa ogrožena.**

Druga pomanjkljivost je v postavljenih pogojih za črpanje sredstev. Zaenkrat so ti postavljeni tako zaostreno, da zna to oteževati črpanje sredstev, ki bodo na voljo. **Pogoji bi torej morali biti postavljeni tako, da bodo delodajalcem olajšali dostop do sredstev in jih s tem res spodbudili, da zagotovijo nadomestilo plač svojim delavkam in delavcem.**

Največja pomanjkljivost pa je v tem, da zakon torej popolnoma izpusti javni sektor, kot tudi nevladni sektor in tudi vse, ki delajo prek prekarnih oblik dela. Nujno je torej, da vlada razširi krog upravičencev. **K temu jo tudi pozivamo.**

Že pri samih pripombah smo predlagali, da se zakon razširi vsaj še na javni sektor in na samozaposlene (predvsem na samozaposlene v kulturi, na tiste, ki bodo zaradi odpovedi javnih in kulturnih dogodkov brez dela), pa tudi na področje varstva narave (narodni parki, naravne znamenitosti, turistične aktivnosti in druga področja, ki so odvisna od turizma), a žal v zadnji verziji zakona tega niso upoštevali.

Ponovno: Če tega ne bo uredil interventni zakon, pozivamo vsa druga ministristva, ki so pristojna za omenjena področja, da pripravijo nove interventne ukrepe ter pomagajo delavkam in delavcem.

Pozabljene prekarke in prekarci

Jasno je namreč, da od zakona prekarke in prekarci ne bomo imeli nič. Zakon se namreč ukvarja z le tistimi, ki imajo redne pogodbe o zaposlitvi, pozablja pa, da obstaja cela množica delavk in delavcev, ki je prav tako odvisna od svojega dela in bo v času zmanjšanih potreb po njihovem delu popolnoma izvisela. Študentov namreč ne najemajo več, lokali ostajajo prazni ali celo zaprti, javni dogodki so odpovedani, prav tako prevozi in turistične aktivnosti, skratka prav v dejavnostih, kjer se udinja nemalo prekark in prekarcev, je prišlo in prihaja do velikega upada dela. V ogromno primerih gre za ljudi, ki so vsakodnevno odvisni samo od enega naročnika in si ne morejo najti drugega dela, obenem pa bi verjetno morali imeti sklenjeno pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas, a pač delajo prek ene od drugih oblik dela.

Vse te delavke in delavci bodo, ne po svoji krivdi in podobno kot redno zaposleni, »poslani na čakanje«, vendar s to razliko, da prekarke in prekarci ne bodo upravičeni do nadomestila. Prejemanje nadomestila namreč velja samo za redno zaposlene, kar pa (ponovno!) pušča v ozadju najbolj ranljive skupine delavk in delavcev, ki so velikokrat prisiljene v delo prek prekarnih oblike dela.

Pristojne torej pozivamo, da razširijo krog upravičencev in se lotijo tudi reševanja položaja prekark in prekarcev. Zlasti, ker pristojne institucije v preteklosti niso naredile dovolj, da bi prekarnost v Sloveniji zmanjšali, če že ne odpravili, oziroma da bi prekarne oblike dela spremenili v zakonita delovna razmerja. Vsi smo delavke in delavci. Vsi se poskušamo preživljati s svojim delom in smo od dela odvisni. Razlika med nami je pravna podlaga, na kateri delamo.

V prvotnem predlogu zakona je bil popolnoma izpuščen javni sektor. Na predlagani zakon smo dali konkretne predloge o tem, da pristojni zakon razširijo tudi na vse javne zavode, kar na začetku, kot rečeno, ni bilo predvideno. Odpovedane so npr. predstave v gledališčih, aktivnosti v kulturnih ustanovah, naravovarstvenih zavodih, kjer dela tako veliko redno zaposlenih kot tudi prekarcev. Upamo, da bodo poslanke in poslanci pokazali razumevanje in da bodo v naslednjih verzijah predloga zakona to dopolnili.

Vendar pa ob tem ne smemo pozabiti tudi na zasebni sektor, predvsem na gostinstvo in turizem ter na ves storitveni sektor. Na denimo vse študentke in študente, ki morajo veliko delati zato, da sploh lahko študirajo, si plačujejo najemnino, gradivo za študij in podobno. Kako naj ti mladi pri tako okrnjeni ponudbi zaslužijo dovolj za normalno preživetje?

Zakon mora tako nasloviti različne dejavnosti – tako v javnem kot zasebnem sektorju in tudi nevladnem – ter vse različne skupine delavk in delavcev, tako redno zaposlene kot prekarce in prekarke.

Pozivamo, da vlada pomaga popolnoma vsem, ki bi jim pojav novega koronavirusa lahko ogrozil dohodek, in ne zgolj določenim delodajalcem, ki bodo upravičeni do zaprosila za nadomestilo plače! Vlado tako pozivamo, da pripravi nabor ukrepov, ki bodo pomagali čisto vsem delavkam in delavcem! Ukrepi naj gredo v smer zagotavljanja nadomestila plač tudi prekarkam in prekarcem ter v smer subvencioniranja prispevkov (za zdravstveno zavarovanje, pokojninsko in invalidsko zavarovanje, dohodnino itd.), saj je treba v prvi vrsti prepoznati stisko delavk in delavcev, ki bodo občutili izgubo dohodka, ne pa samo pomagati gospodarstvu.

Izkoriščane prekarke in prekarci

Žal pa ta kriza hkrati odpira vrata dodatnemu izkoriščanju prekark in prekarcev. Ker gre velikokrat ravno za ljudi, ki so pripravljene delati tudi v slabših delovnih pogojih, ki so pripravljene pristati na kršitve, ki že tako delajo za nižje plače in ne morejo varčevati, so vse te delavke in delavci vse prevečkrat pripravljene delati tudi, ko so bolne ali v dejavnostih, ki povzročajo dodatno tveganje za okužbe. Če vzamemo na primer dostavo hrane, dejavnost, v kateri ljudje praviloma niso redno zaposleni, ampak delajo prek študentske napotnice ali prek lastnega samostojnega podjetja. In če bodo ljudje večinoma ostali doma (ker so denimo bolni), zna priti do večjega povpraševanja po dostavi hrane. To pomeni, da bodo prekarke in prekarci tisti, ki bodo v omenjenih razmerah nadaljevali z delom, prinašali hrano bolnim ljudem in s tem tvegali okužbo. Ker gre pogosto za ljudi, ki enostavno ne morejo zavrnila dela, četudi zbolijo, to predstavlja tveganje tako zanje kot tudi za vse druge.

Pomen kakovostnega javnega zdravstva

Ob vsem tem pa želimo spomniti, kako zelo pomembno je javno zdravstvo. Če kdaj, lahko ravno v teh dneh opazujemo, da je samo javno zdravstvo tisto, ki omogoča hitrejši, boljši in ustrezen odziv v takih primerih, kot je izbruh novega koronavirusa. Poznamo primere iz tujine, predvsem iz ZDA, kjer zaradi slabo delujočega javnega zdravstvenega sistema ljudje sploh ne obiščejo zdravnika. Seveda, če nimaš zdravstvenega zavarovanja in si ne moreš pokriti stroškov zdravljenja, boš težko sploh šel k zdravniku. Zato obolele tudi pozneje odkrijejo, obenem pa ljudje hodijo v službo bolni, kar samo še pripomore k širjenju virusa.

Četudi je vsaj osnoven dostop do zdravstvenih storitev zagotovljen, se v teh tednih jasno kaže pomanjkljivost oskrbe. Zaradi rezov v zdravstvene sisteme po vsej Evropi, in sicer predvsem zaradi varčevalnih ukrepov, »zlatih fiskalnih pravil« ter zaradi varčevanja pri ljudeh in njihovih pravicah, je trenutno javno zdravstvo marsikje tako oslajljeno, da niso sposobno ustrezno odreagirati na trenutno epidemijo. Primanjkuje bolniškega osebja, postelj, zdravstvene opreme, dostopnost do storitev za obolele pa je otežena.

Nujno je torej, da okrepimo javni zdravstveni sistem, ga naredimo bolj dostopnega, da bodo vsi bolni pravočasno prišli do potrebne oskrbe, s čimer bi tudi omejili širjenje bolezni. Hkrati pa je nujna ukinitve raznih varčevalnih ukrepov in krepitev javnih storitev.

Za konec

Izbruh novega koronavirusa, ki nas je doletel, je zagotovo nekaj hudega. Kljub temu pa je to morda lahko tudi priložnost, da se vprašamo o sistemu, v katerem živimo, o našem vsakdanjem življenju in o tem, kako zelo naše dejavnosti škodujejo drugim ljudem in okolju. Od množične razširitve virusa je npr. jasno razvidno, da ima »zaustavitev« nekaterih naših aktivnosti pozitiven vpliv na okolje, da je ogljični odtis manjši, hkrati pa je to priložnost za razmislek, ali so res potrebni vsi sestanki, leti, srečanja, ki jih imamo na naših urnikih in jih zdaj odpovedujemo.

Za zagotavljanje ustreznega zdravstvenega varstva ljudi ter njihove socialne in ekonomske varnosti je nujno treba sprejeti in vpeljati določene ukrepe. Vendar pa poskrbimo, da bodo ti ukrepi resnično umerjeni v pomoč k ljudem in ne bodo samo še dodatno povečevali neenakosti v naši družbi.

Za več informacij smo vam na voljo.

Sindikat Mladi plus

info@mladiplus.si

Predsednica Sindikata Mladi plus

Tea Jarc

041262390

tea@mladiplus.si